

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การปรับนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศเพื่อ
สนับสนุนนักศึกษาจาก ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

จัดทำโดย ร.อ.ชัชววรรณ สาคกรสินธุ์ ร.น.
รหัส ๕๐๑๗

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การปรับนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศเพื่อสนับสนุนนักศึกษาจาก
๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

จัดทำโดย ร.อ.ชัชววรรณ สาคกรสินธุ์ ร.น.
รหัส ๕๐๑๗

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(เอกอัครราชทูต สุจิตรา หิรัญพฤษ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นโยบายของกระทรวงการต่างประเทศต่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ซึ่งดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ว่าสาเหตุใดถึงไม่ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และพิจารณาไปในภายหน้าว่าถึงเวลาที่สมควรได้รับการปรับปรุงหรือไม่ อย่างไร โดยคำถามและมูลเหตุที่ทำให้ผู้ศึกษาสนใจเรื่องนี้ได้แก่การที่นโยบายสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการมาเพียง ๑ ปี ในปี ๒๕๕๑ หลังจากนั้น จนถึงบัดนี้ไม่ได้มีการดำเนินการในรอบที่ ๒ ซึ่งเป็นเวลาที่ล่วงเลยมาแล้ว ๕ ปี อะไรคือสาเหตุให้การสนับสนุนเรื่องดังกล่าวไม่มีการสานต่อ โดยผู้ศึกษาได้พยายามตั้งสมมติฐานและหาคำตอบสำหรับเรื่องนี้ และหาข้อเสนอแนะว่านโยบายเรื่องนี้ยังมีประโยชน์ และสมควรได้รับการสนับสนุนต่อไป หรือไม่ อย่างไร

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินนโยบายด้านนี้ของกระทรวงการต่างประเทศในช่วงต่อไปสนองต่อเป้าประสงค์ของรัฐบาลในการร่วมกันแก้ปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น โดยคำนึงถึงบริบทในภาวะปัจจุบันที่ปัจจัยต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปมาก นับตั้งแต่เริ่มเกิดปัญหาอย่างรุนแรงเมื่อปี ๒๕๔๗ และเป็นการสร้างความมั่นใจให้หน่วยงานอื่นๆ สนับสนุนกระทรวงการต่างประเทศ โดยกระทรวงการต่างประเทศมิได้เป็นหน่วยงานหลักในด้านการศึกษา แต่ก็มิพบทบทวนที่จะตอบสนองปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ในระดับหนึ่ง หากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาท และรับทราบถึงผลกระทบต่อนโยบายกระทรวงการต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมา และพร้อมให้ความร่วมมือ

ผู้ศึกษามีความเห็นในเบื้องต้นว่าการดำเนินการที่ผ่านมาของกระทรวงการต่างประเทศอาจมีข้อจำกัดจากการที่กระทรวงการต่างประเทศ มิได้มีงบประมาณจำนวนมากเพื่อจัดสรรให้แก่เยาวชนมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเชิงปริมาณที่จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ (impact) แม้จะได้ดำเนินการมาในระยะเวลาที่เหมาะสมแล้ว หรืออาจมีข้อจำกัดด้านนโยบายจากการเปลี่ยนรัฐบาล ฯลฯ สมมติฐานอีกประการได้แก่ความเข้าใจปัญหา ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาระยะยาว ซึ่งหัวหน้ารัฐบาล ผู้บริหารระดับสูงของแต่ละหน่วยงานอาจมีความเห็นไม่ตรงไปในทิศทางเดียวกันนัก โดยอาจขาดการตระหนักรู้ในระดับที่เท่าเทียมกันว่า การพัฒนาทางการศึกษาสำหรับเยาวชนมุสลิมในพื้นที่เป็นเรื่องสำคัญ โดยเท่าที่ผู้ศึกษาอยู่ในตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศพบว่าที่ผ่านมาเรื่องการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่ค่อยมีการประชุมหารือกันอย่างต่อเนื่อง *

ทั้งนี้ ผู้เขียนเชื่อว่าหากมีการหารือเรื่องยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาสำหรับเยาวชนในพื้นที่ให้แต่ละฝ่ายมีท่าทีสอดคล้องกันแล้ว และผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันถึงความสำคัญของการส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว ก็จะมีส่วนช่วยให้ได้มาซึ่งงบประมาณที่เพิ่มขึ้น จากปัจจุบันที่รัฐบาลจัดสรรงบประมาณปีละกว่า ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท

* มีกรอบการประชุม “คณะทำงานเพื่อดูแลทุนการศึกษาต่างประเทศแก่นักศึกษามุสลิม” ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเจ้าภาพ โดยมีการประชุมล่าสุดเมื่อปี ๒๕๕๒ และได้ว่างเว้นมานานจึงได้มีการประชุมอีกครั้งเมื่อต้นปี ๒๕๕๖

บาทให้แก่พื้นที่อยู่แล้วเพื่อดำเนินการในองค์กรรวม

นอกเหนือจากเรื่องการให้ทุนการศึกษาแล้ว กระทรวงการต่างประเทศยังมีบทบาทด้านอื่นด้วย ในลักษณะการสนับสนุนกิจกรรม หรือสร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่นักศึกษามุสลิมไทยในต่างประเทศ อาทิ โครงการจัดสร้างหอพักนักศึกษาศรีไทยมุสลิมที่มหาวิทยาลัย Al Azhar ในกรุงไคโร ประเทศอียิปต์ การส่งเสริมการเปิดโลกทัศน์ แก่นักศึกษามุสลิมในต่างประเทศโดยจัดการศึกษาดูงาน ให้ฝึกงานที่สถานเอกอัครราชทูตฯ หรือการส่งเสริมการรวมตัวของนักศึกษาเป็นสมาคม การจัดแข่งขันกีฬา ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของการศึกษาใน Individual Study ขึ้นนี้จะ “มุ่งเป้า” ไปที่เรื่องการสนับสนุนแก่นักศึกษาไทยมุสลิม ในแง่การวิเคราะห์นโยบายในช่วงที่ผ่านมา และเสนอแนะแนวทางดำเนินการต่อไปเท่านั้น

ผู้ศึกษา แม้จะเริ่มเข้ามารับตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงการต่างประเทศ ในการแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่อาจยังขาดองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งมีปมประวัติศาสตร์และ “รากเหง้า” ของปัญหาที่ยาวนาน อย่างไรก็ตาม ในบทที่ ๓ ผู้ศึกษาได้พยายามมองและวิเคราะห์ปัญหานี้เป็น ๒ ส่วนหลักๆ โดยส่วนแรกได้แก่วิเคราะห์นโยบายในช่วงที่ผ่านมา เพื่อหาคำตอบถึงสาเหตุที่นโยบายดังกล่าวไม่ได้รับการสานต่อ และในส่วนที่ ๒ เป็นเรื่องของ การหาหลักการและเหตุผลในว่าควร หรือไม่ควรที่จะปรับนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศให้เป็น “เชิงรุก” ขึ้นหรือไม่ โดยอาศัยการศึกษาเหตุและผล และหลักคิดต่างๆ เช่น (๑) Cultural Diplomacy (๒) SWOT วิเคราะห์ “จุดอ่อน จุดแข็ง” โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ สำหรับในบทสุดท้ายคือบทที่ ๔ เป็นการให้ข้อเสนอแนะ โดยจะย้ำความสำคัญของ “การบูรณาการ” ที่รัฐบาล กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันเพื่อผลักดันเรื่องนี้ในแบบองค์รวม ทั้งนี้ ผู้ศึกษาพยายามศึกษาแนวทางการดำเนินยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมาระหว่างปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕ โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อาทิ คำแถลงนโยบายของรัฐบาล ผลการประชุมภายในและภายนอกกระทรวงการต่างประเทศ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งมีบทวิเคราะห์ด้านนี้

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า การจัดทำผลการศึกษานี้ น่าจะเป็นจังหวะที่เหมาะสมในโอกาสที่จะเกิดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ซึ่งเมื่อคำนึงถึงประชากรมุสลิมในอาเซียนกว่า ๒๓๐ ล้านคน น่าจะก่อให้เกิดช่องทางที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชนมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ไม่น้อย ดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศนอกจากจะมีบทบาทในการให้การสนับสนุนทุนการศึกษาที่เพิ่มขึ้นแล้ว น่าจะมีบทบาทที่ชี้ช่องทางศึกษาเล่าเรียนที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาเอง และต่อการกลับไปพัฒนาพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับโอกาสและช่องทางที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การที่ผู้ศึกษาได้มีโอกาสเข้าเรียนหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณท่านปลัดกระทรวงการต่างประเทศ นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว และคณะผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งผู้บังคับบัญชาโดยตรงตามลำดับชั้น ที่กรุณาไว้วางใจให้เข้าศึกษา และให้ปลีกตัวจากภาระหน้าที่ในงานประจำเพื่อให้เข้าร่วมการอบรมตลอดหลักสูตร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ที่ประสงค์จะเห็นการพัฒนาบุคลากรในระดับต่างๆ ของกระทรวงการต่างประเทศให้ได้รับความรู้และข้อมูลที่ทันสมัย ทันสถานการณ์ในโลกปัจจุบัน และมีการพัฒนาความคิดเชิงบริหารงานเพื่อให้เติบโตในสายงานได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผู้ศึกษามีโอกาสจะเลยที่จะกล่าวถึงความรู้สึกขอบคุณไปยังเพื่อนร่วมงาน ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายทั้ง ๒ ในกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ และทีมงานทั้งหมด ที่จำต้องแบกรับภาระการทำงานในแต่ละวันที่เพิ่มมากขึ้น โดยผู้ศึกษาตระหนักดีว่าเพื่อนร่วมงานทุกท่านยังคงต้องปฏิบัติงานทั้งในลักษณะการเข้าร่วมประชุมทั้งภายในและนอกหน่วยงาน จัดทำรายงานผลการประชุม ประสานงาน การเตรียมเอกสารประเด็นสนทนา รวมทั้งแก้ไขปัญหาต่างๆ ฯลฯ จนถึงย่ำค่ำในแต่ละวันโดยมิย่อท้อ

การจัดทำรายงานศึกษาครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลและเอกสารอ้างอิงจากกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา กรมเอเชียตะวันออก รวมทั้งจากเจ้าหน้าที่ภายในกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศเอง นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการเสวนากับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานด้านความมั่นคงและการพัฒนาที่ดูแลพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากกิจกรรม networking ที่ผู้ศึกษาได้พยายามเชิญชวนให้เพื่อนร่วมงานออกไปพูดคุยหรือกับกลุ่มคนเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ยึดติดกับการหาข้อมูลจากกรอบการประชุมต่างๆ เท่านั้น เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลที่หลากหลายมิติ ทั้งข้อมูลที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เพื่อนำมาประมวลและวิเคราะห์ในภายหลัง ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการจัดทำรายงานชิ้นนี้ แม้บางครั้งจะไม่สามารถอ้างอิงแหล่งที่มาด้านรายละเอียดวันเวลาที่มีการพูดคุยหรือกันได้ชัดเจน และนอกจากนี้ เป็นข้อมูลจากกลุ่มบุคคลที่ไม่อาจจะเว้นการกล่าวถึงได้คือเพื่อนๆ ในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ซึ่งมีหลายท่านที่เคยปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ดังกล่าว และได้ให้ข้อมูล แง่คิดที่เป็นประโยชน์ที่สนับสนุนงานวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างมาก

สุดท้าย ที่ผู้ศึกษาประสงค์จะกล่าวขอบคุณได้แก่ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาให้หลักแนวทางในการคิดเชิงวิเคราะห์ ให้อำนาจการตั้งคำถาม การตั้งสมมุติฐาน และใช้เวลากับการศึกษาหาสาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริง ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นเรื่องดีจากการที่ปัจจุบันข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะตัวผู้ศึกษาเอง เมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่ให้วิเคราะห์ หรือจัดทำโครงการใดมักจะเคยชินกับการจัดทำบทวิเคราะห์ให้ได้ผลลัพธ์จากข้อสรุป หรือสมมุติฐานที่คิดไว้ล่วงหน้าแล้ว และให้ความสำคัญน้อยลงกับการตั้งคำถามแก่ตัวเอง และออกไปศึกษาให้ถ่องแท้ว่าคำตอบของเรื่องนี้ใช่หรือไม่ อย่างไร รวมทั้ง ความเข้าใจและกำลังใจที่ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาได้กรุณามอบให้แก่ผู้ศึกษาด้วย

นอกจากนี้ ผู้ศึกษารู้สึกขอบคุณท่านผู้อำนวยการสถาบันฯ และเพื่อนข้าราชการในสถาบัน
ทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ และในฐานะสมาชิกนักบริหารการทูตรุ่นที่ ๕ ตามที่
สถาบันฯ ได้จัดการอบรม และศึกษาดูงาน อย่างดียิ่ง ทำให้นักศึกษาในหลักสูตรนี้ได้รับความรู้ตาม
เป้าประสงค์ของกระทรวงฯ

จึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวถึงมา ณ ที่นี้

ร.อ.ชัชววรรณ สาคกรสินธุ์ ร.น.

สิงหาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๒
๑.๓ ขอบเขตการศึกษา	๒
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๔
๒.๑ แนวคิดทฤษฎี	๔
๒.๒ ระเบียบวิธีการศึกษา	๔
๒.๓ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๕
บทที่ ๓ ผลการศึกษา	๖
๓.๑ ปมปัญหา	๖
๓.๒ นโยบายของรัฐบาล	๗
๓.๓ นโยบายของกระทรวงการต่างประเทศ	๗
๓.๔ ปัญหา อุปสรรค	๘
๓.๕ ข้อพิจารณาเรื่องบทบาทของกระทรวงฯ ในช่วงถัดไป	๙
๓.๖ ความสนใจของนักศึกษาในขณะนี้	๑๐
๓.๗ ทิศนคติของต่างประเทศ	๑๑
๓.๘ การวิเคราะห์กระทรวงฯ โดย SWOT	๑๒
บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๑๔
๔.๑ สรุปผลการศึกษา	๑๔
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๕
บรรณานุกรม	๑๘
ภาคผนวก	๒๐
ก นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗	
ข ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๐	
ประวัติผู้เขียน	

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงการต่างประเทศให้ความสำคัญเรื่องการเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) โดยแม้กระทรวงการต่างประเทศจะไม่ได้เป็นหน่วยงานหลักด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนไทยดังเช่นกระทรวงศึกษาธิการ อย่างไรก็ตาม เมื่อคำนึงถึงเครือข่ายกระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่สถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ไทยในต่างประเทศกว่า ๙๐ แห่งที่สามารถ “ชี้ช่องทาง” ทางการศึกษา พร้อมทั้งดูแลนักศึกษาเหล่านี้ได้ตามบทบาทและหน้าที่ จึงถือได้ว่ากระทรวงการต่างประเทศอยู่ในฐานะที่มีบทบาทสำคัญเพื่อสนับสนุนการศึกษาต่างประเทศแก่เยาวชนไทยได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันมีนักศึกษาไทยมุสลิมที่ศึกษาในต่างประเทศจำนวนประมาณ ๖,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เดินทางไปศึกษาวิชาด้านศาสนาอิสลาม หรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา โดยประเทศที่มีนักศึกษาไทยมุสลิมอยู่มากสุดได้แก่ (๑) อียิปต์ ประมาณ ๒,๐๐๐ คน (๒) มาเลเซีย ประมาณ ๑,๕๐๐ คน (๓) อินโดนีเซีย ประมาณ ๑,๐๐๐ คน (๔) อินเดีย และจอร์แดน ประมาณ ๓๐๐ คน (๕) ปากีสถาน ประมาณ ๒๕๐ คน^๑ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่รับทุนโดยตรงจากประเทศที่ไปเรียน หรือองค์กรศาสนาอิสลาม ต่างๆ เป็นต้น ในส่วนที่เป็นนักเรียนทุนของกระทรวงการต่างประเทศมีอยู่เพียง ๒๓ คน โดยกระทรวงการต่างประเทศได้เริ่มโครงการสนับสนุนทุนการศึกษาต่อต่างประเทศแก่เยาวชนไทยมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนดังกล่าวตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๑ (จนถึงปัจจุบันมีนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ๕ ราย ลาออก ๓ ราย อยู่ระหว่างการศึกษา ๑๕ ราย) โดยประเทศที่ส่งไปเรียนได้แก่ออสเตรเลีย สิงคโปร์ อินเดีย มาเลเซีย อียิปต์ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนทุนการศึกษาดังกล่าวได้กระทำเพียง ๑ รุ่น และไม่มีการดำเนินโครงการต่อเนื่องในปีถัดมา โดยอาจวิเคราะห์สาเหตุสำคัญได้แก่เรื่อง การขาดการเตรียมความพร้อม^๒ (โดยเฉพาะตัวนักศึกษาเอง โดยนักศึกษามักขาดพื้นฐานความรู้ด้านภาษา ได้แก่ภาษาอังกฤษและภาษาท้องถิ่นที่ไปศึกษา เนื่องจากสมมุติฐานหลายด้าน เช่นนักศึกษาอาจไม่ได้รับการฝึกฝนที่ดีก่อนการเดินทาง รัฐบาลอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ หรือมีการขาดแรงผลักดันเชิงนโยบายจากภาครัฐ โดยมีการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง ฯลฯ เป็นต้น

บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศดังกล่าวเป็นไปตามแผนปฏิบัติการ ๔ ปี ของกระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๘) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในข้อ ๗ ของคำแถลงนโยบายของรัฐบาล ว่าด้วยการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งในข้อย่อย ๗.๑ กล่าวถึงการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับนานาประเทศว่าประเทศไทยกำลังดำเนินนโยบายแก้ไข

^๑ กระทรวงการต่างประเทศ, เอกสารกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕.

^๒ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทย, เอกสารการประชุม.

ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในฐานะปัญหาภายในประเทศที่สำคัญเร่งด่วน ตามแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”^๓ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นไปตามยุทธศาสตร์สนับสนุนการศึกษา ของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ พ.ศ.๒๕๕๐ ที่จัดทำโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ซึ่ง คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เห็นชอบต่อยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาฯ ดังกล่าวแล้ว โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ด้านนี้^๔ และมอบหมายให้ กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักสำหรับดำเนินการตามยุทธศาสตร์ระหว่างที่นักศึกษา พำนักในต่างประเทศ

ทั้งนี้ จากนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศตามทีผู้ศึกษาได้รับทราบ เห็นว่าการ ส่งเสริมการศึกษาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสำคัญยิ่ง โดยจากข้อมูลของนักวิชาการ หลายฝ่ายพบว่าปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ยังมีความรู้สึกที่ไม่เท่าเทียมกับภาคอื่นของประเทศ กระทรวงการต่างประเทศจึงมีความเชื่อมั่นว่าการดำเนินโครงการดังกล่าว นอกจากจะเป็นการเปิด โอกาสให้กับเยาวชนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างระบบ เศรษฐกิจที่มั่นคงในพื้นที่ต่อไปแล้ว ที่สำคัญคือการทำเยาวชนเหล่านี้ได้มีโอกาสไปศึกษาต่ออย่าง ต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่เป็นมุสลิมสายกลาง ได้เปิดและปรับโลกทัศน์ของตนเอง และได้ ซึมซาบทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศที่ตนศึกษาด้วย ซึ่งเชื่อว่าเยาวชนเหล่านี้เมื่อกลับมาภูมิลำเนาแล้วจะมีโอกาสได้ถ่ายทอดทัศนคติที่ดีเหล่านี้ไปยังญาติที่ น้องและคนรอบข้าง จากปัญหา “รากเหง้า” หนึ่งของ “ไฟใต้” ที่ยังคงไม่สงบในขณะนี้คือเรื่องการ หวงแหนอัตลักษณ์ การปกป้องศาสนาอิสลามที่เกินเลย และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ปัตตานี ที่มี กลุ่มผู้ไม่หวังดีต่อภาครัฐพยายามสอนเยาวชนมุสลิมในทางที่บิดเบือนมาโดยตลอด ฯลฯ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อหาสาเหตุที่การดำเนินนโยบายของกระทรวงฯ ในด้านส่งเสริมการศึกษาต่างประเทศแก่ เยาวชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องในรุ่นที่ ๒ ทำให้การสนับสนุน นักศึกษามุสลิมว่างเว้นมาเป็นเวลาหลายปี และวิเคราะห์ว่าควรมีการดำเนินการใน “เชิงรุก” มากขึ้น หรือไม่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการจัดทำนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศด้านนี้ในปีงบประมาณ ถัดไป

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

ศึกษานโยบายของกระทรวงการต่างประเทศในการสนับสนุนการศึกษาต่อต่างประเทศ สำหรับนักศึกษามุสลิมในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงเวลาปี พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๕ ซึ่งเป็น ช่วงที่กระทรวงการต่างประเทศเริ่มสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้นักศึกษามุสลิมในพื้นที่ ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้รุ่นแรก วิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้จัดสรรทุนให้กระทรวงฯ รวมทั้ง

^๓ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๗.

^๔ คณะกรรมการประสานงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ, จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การ สนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ, คำสั่ง ที่ ๕/๒๕๕๒.

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะผู้บริหารจัดการทุนการศึกษา และ ศอ.บต. ซึ่งเป็นผู้คัดเลือกนักศึกษา ว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการช่วงปีดังกล่าวอย่างไร

๑.๔ ประโยชน์ของการศึกษา

ทำให้ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของการดำเนินนโยบายกระทรวงฯ ในช่วงที่ผ่านมา จะเป็นประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางดำเนินการเรื่องนี้ในระยะต่อไป (๒ – ๓ ปีข้างหน้า : ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙) เพื่อพิจารณาว่าควรดำเนินการอย่างไร ทั้งในแบบเดิมหรือในลักษณะที่เป็น “เชิงรุก” มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากได้มีการรับทราบผลการศึกษาเหล่านี้ร่วมกันก็จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินโครงการสนับสนุนการศึกษาต่อของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทราบเกี่ยวกับ “จุดอ่อน จุดแข็ง” ของการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศรวมถึง “โอกาสและความท้าทาย” ที่จะเกิดขึ้นในช่วงต่อไป ในบริบทที่เกี่ยวกับโครงการนี้ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเชื่อว่า การจัดทำ Individual Study ฉบับนี้ จะมีประโยชน์ในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สามารถผลิตนักศึกษาที่มีความรู้และมีทัศนคติที่ดีในจำนวนมากเพียงพอ และเกิดผลลัพธ์ (impact) ที่คุ้มค่าแก่การที่รัฐบาลทุ่มเทเวลาและงบประมาณ “สงเสียม” คนเหล่านี้ให้เล่าเรียนในช่วง ๖-๗ ปีข้างหน้าได้ โดยผู้ศึกษาเชื่อว่าเมื่อถึงเวลาดังกล่าว รัฐบาลและประเทศจะได้รับมรรคผลจากกลุ่มเยาวชนในโครงการนี้ ซึ่งน่าจะมีส่วนช่วยปรับทัศนคติของผู้คนที่แวดล้อม และมีส่วนช่วยพัฒนาพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปัจจุบันยังคงมีปัญหารุนแรงและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในพื้นที่ได้ไม่มากนัก

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดทฤษฎี

ผู้ศึกษาได้แบ่งวิธีการใช้แนวคิดทฤษฎีในการจัดทำ Individual Study ฉบับนี้ไว้ ๒ ส่วน ในบทที่ ๓ โดยส่วนแรกเป็นเรื่องของการศึกษาข้อเท็จจริงและเหตุผลที่นโยบายด้านการส่งเสริม การศึกษาของกระทรวงการต่างประเทศไม่ได้รับการสานต่อในรุ่นที่ ๒ และในส่วนที่ ๒ เป็นเรื่องของการหาหลักการและเหตุผลในว่าควร หรือไม่ควรที่จะปรับนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศให้เป็น “เชิงรุก” ขึ้นหรือไม่ โดยอาศัยหลักคิดเรื่อง (๑) Cultural Diplomacy และ (๒) การใช้ SWOT^๑ วิเคราะห์ “จุดอ่อน จุดแข็ง” ของกระทรวงการต่างประเทศ

สำหรับในบทสุดท้ายคือบทที่ ๔ เป็นการให้ข้อเสนอแนะ โดยจะย้ำความสำคัญของการ “บูรณาการ” ที่รัฐบาล กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันผลักดัน เรื่องนี้ในแบบองค์รวม ทั้งนี้ โดยมีคำอธิบายกรอบความคิดที่นำมาใช้ ดังนี้

๒.๑.๑ การวิเคราะห์ตามหลัก SWOT Analysis ซึ่งนาย Albert Humphrey เป็นผู้ทำให้วิธีศึกษาตามแบบ SWOT นี้ได้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น ระหว่างที่นำไปเผยแพร่ในงานสัมมนา ของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด โดยเห็นว่าวิธีวิเคราะห์แบบ SWOT สามารถนำมาวิเคราะห์สภาพ องค์การ หรือหน่วยงาน เพื่อค้นหา “จุดแข็ง จุดอ่อน” หรือสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญในการ ดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

๒.๑.๒ เรื่อง “Cultural Diplomacy” ซึ่งเป็นกรอบความคิดที่โดยปกติกระทรวงฯ ใช้ ดำเนินนโยบายกับนอกประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าและไทยสามารถอยู่ ในสถานะเป็นผู้ให้ได้ อย่างไรก็ดี เรื่อง “Cultural Diplomacy” ที่ผู้จัดทำ IS นำมากรอบ ความคิดนี้ จะดำเนินการต่อพื้นที่และเยาวชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ ภายในประเทศ โดยถือเป็นการนำมาปรับใช้ แม้กระทรวงการต่างประเทศจะมีได้มีขอบเขตอำนาจ ดูแล ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังเช่นหน่วยงานทหารหรือหน่วยงานพัฒนาในพื้นที่ก็ตาม

๒.๒ ระเบียบวิธีการศึกษา

๒.๒.๑ การวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

โดยส่วนใหญ่ผู้ศึกษาอ้างอิงข้อมูลจากเอกสารของราชการ อาทิ นโยบายของ รัฐบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการประชุมคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการด้านต่างๆ ที่ดูแล ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ วารสาร สิ่งพิมพ์ที่หลายฝ่ายจัดทำขึ้นในช่วงที่ผ่านมา แล้วนำข้อมูล

^๑ SWOT เป็นคำย่อมาจาก Strengths – จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ Weakness - จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ Opportunities – โอกาสที่จะดำเนินการ Threats – อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่จะคุกคามการดำเนินงาน ขององค์กร)

เหล่านี้มีสาเหตุและอ้างอิง

นอกจากนี้ แหล่งข้อมูลที่สำคัญได้จากการที่ผู้ศึกษาได้ออกไปเสวนากับผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาการให้สัมภาษณ์สื่อต่างๆ ของบุคคลเหล่านี้ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้อีกส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลจากอดีตผู้บริหารงานภาครัฐที่พ้นหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือเกษียณอายุไปแล้วหลายท่าน ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมาก โดยบุคคลเหล่านี้เสมือนไม่มีข้อจำกัดในการที่จะทัศนะ แง่คิด และข้อมูลเบื้องต้นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์

๒.๒.๒ ข้อจำกัดของการวิจัย

๑) ผู้ศึกษามีข้อจำกัดเรื่องเวลา และความรอบรู้ในประเด็นที่ศึกษา เนื่องจากเพิ่งเข้ามารับหน้าที่ที่ดูแลด้านนี้ในเวลาเพียง ๓ เดือน ทำให้ยังไม่สามารถทราบข้อมูล โดยเฉพาะความเป็นมาและแหล่งในการค้นคว้าเอกสารต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดเรื่องช่วงเวลาการจัดทำ IS ภายในระยะเวลา ๑๐ สัปดาห์ ซึ่งถือว่าค่อนข้างน้อยมาก และโอกาสที่ผู้ศึกษาจะออกไปรวบรวมข้อมูลโดยตรงจึงมีไม่มากนัก

๒) เอกสารเปิดที่เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับเยาวชนในโลกมุสลิม ที่เกี่ยวข้องโดยตรงตามที่คุณศึกษาได้ตรวจค้นส่วนใหญ่จากห้องสมุดของจุฬาฯ ยังคงมีน้อยมาก และบางเล่มไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ โดยมีจุดที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้น้อย เหล่านี้ อาจเป็นผลให้การนำเสนอรายงานฉบับนี้ยังขาดความสมบูรณ์และการพิจารณาประเด็นหรือข้อมูลต่างๆ ยังไม่เป็นที่รอบด้าน

๒.๓ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าและหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้แก่

๒.๓.๑ เอกสารราชการของกระทรวงการต่างประเทศ อาทิ แผนปฏิบัติการ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘) ของกระทรวงการต่างประเทศ โทรเลขจากสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ แห่งต่างๆ รวมทั้งเอกสารอื่นๆ เช่น บันทึกลงและเอกสารการประชุม เอกสารการเยือนของผู้นำ ประเด็นสนทนา ฯลฯ รวมทั้งเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว อาทิ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ศอ.บต. กอ.รมน. และกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

๒.๓.๒ บทความและบทวิเคราะห์ของนักวิชาการ โดยเฉพาะวิทยานิพนธ์ของ พ.ต.ท.หญิง สายสวาท ปัจวิทย์ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโทของคณะครุศาสตร์จุฬาฯ ซึ่งจัดทำในปี ๒๕๔๙ ในหัวข้อเรื่อง “ทิศทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกทัศน์เกี่ยวกับสันติภาพในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้”

๒.๓.๓ รายงานข่าวของสื่อมวลชนทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังได้อาศัยข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เข้ามาเสริมด้วย

๒.๓.๔ เอกสารทางการขององค์กรต่างๆ อาทิ ของ OIC

บทที่ ๓ ผลการศึกษา

๓.๑ ปมปัญหา

๓.๑.๑ ผู้ศึกษาเห็นว่า การจะพิจารณาปมปัญหาการศึกษาของเยาวชนมุสลิมให้่องแท้ จำเป็นต้องมีการศึกษาให้ลึกไปถึงปมปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย โดยมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นตัวกำหนดทัศนคติ และข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายด้านการศึกษาต่อต่างประเทศแก่นักศึกษามุสลิม ซึ่งมีความเชื่อมโยงอย่างมากกับปมประวัติศาสตร์ในพื้นที่ โดยปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทางที่สาธารณชนโดยรวมเริ่มตระหนักอาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นในปี ๒๕๔๗ กรณีการปล้นปืนจากกองพันพัฒนาที่ ๔ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ และการเกิดเหตุที่รุนแรงตามมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ กรณีมีสยิดกรือเซะ เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๗ และกรณีตากใบ เมื่อเดือนตุลาคม ในปีเดียวกัน รวมทั้งกรณีคนไทย ๑๓๑ คน หลบหนีไปมาเลเซีย เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๘ (โดยมีข้อมูลว่าในช่วงปี ๒๕๔๗ – ๒๕๔๘ สถานการณ์ ความรุนแรงเพิ่มขึ้น ๒๖ เท่าเมื่อเทียบกับจำนวนเหตุการณ์ ๑๑ ปีก่อนหน้านี้^๑) และทำให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงอื่นๆ ที่ตามมา

อย่างไรก็ดี รากเหง้าของปัญหาเริ่มก่อตัวมาหลายสิบปีก่อนหน้านั้น โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม PULO (Pattani United Liberation Organization) และ NIFP (National Liberation Front of Pattani) ตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ โดยกลุ่มเหล่านี้ได้พยายามแสวงหาประโยชน์จากเวทีโลกมุสลิม โดยเฉพาะใน OIC โดยเคยมีการนำสถานการณ์เกี่ยวกับชาวมุสลิมในประเทศไทยเสนอไว้ในวาระการประชุมของ OIC โดยหวังให้มีการออกมาประณามรัฐบาลไทยว่า ดำเนินการกดขี่ชาวมุสลิม และประสงค์ที่จะให้ OIC เข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาที่มากยิ่งขึ้น^๒

๓.๑.๒ ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาผ่านมารัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการจัดตั้ง ศอ.บต. และเร่งรัดพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หลายฝ่ายมองว่าความพยายามเหล่านี้ยังไม่เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะยังเกิดมุมมองจากชาวมุสลิมในพื้นที่ว่ารัฐบาลยังคงไม่มีความจริงจัง และให้ความสำคัญกับชนมุสลิมไม่เพียงพอ

๓.๑.๓ ในช่วงที่ผ่านมากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้ใช้กลยุทธ์หนึ่งในการเน้นความพยายามทำลายระบบการศึกษาในพื้นที่ด้วย อาทิ การเผาโรงเรียน การสังหารครู ฯลฯ เพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนมุสลิมในพื้นที่ได้รับการสั่งสอนตามระบบการศึกษาของรัฐ และได้รับอิทธิพลทางความคิดจากระบบการศึกษาของไทย เพื่อสร้างสำนึกว่าเขาเป็นคนมาลาญ มีลักษณะเฉพาะมีอัตลักษณ์เป็นของ

^๑ รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ : เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

^๒ คณะที่ปรึกษาการข่าว สำนักนายกรัฐมนตรี, รายงานการศึกษาเฉพาะกรณี เรื่องบทบาทและความเคลื่อนไหวของมุสลิมในภาคใต้, (กรกฎาคม ๒๕๓๑).

ตนเองไม่ได้เป็นคนไทย ซึ่งจะทำให้ง่ายในการชักจูงให้เข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ^๓

๓.๒ นโยบายของรัฐบาล

รัฐบาลได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนกิจการอิสลามในทุกด้าน หลักๆ ได้แก่การออกพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสลามแห่งชาติ ซึ่งองค์ประธานได้แก่จุฬาราชมนตรี การตั้งคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทย ในระดับท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด การอนุญาตให้นำกฎหมายอิสลาม (Shariah) มาใช้ใน ๔ จังหวัดภาคใต้ ซึ่งรวมถึงสตูลด้วย นอกจากนี้ ในด้านเศรษฐกิจ ได้มีการจัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงด้านการศึกษา ถือว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลตาม ๓Es (Education , Employment, Entrepreneurship) โดยรัฐบาลพยายามมุ่งเน้นด้านการศึกษาควบคู่ไปกับการสร้างโอกาสและช่องทางเศรษฐกิจแก่ประชาชน มีการสนับสนุนด้านอิสลามศึกษาด้วย ในด้านงบประมาณ ซึ่งเป็นหนึ่งในสมมติฐานของผู้ศึกษาว่าสาเหตุที่ไม่มีการจัดส่งนักศึกษารุ่นที่ ๒ อาจเป็นเพราะรัฐบาลมีงบประมาณจำกัด อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาพบว่าตลอด ๑๐ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลจัดสรรงบเพื่อ “ดับไฟใต้” ไปแล้วทั้งสิ้น ๑๘๒,๔๐๒ ล้านบาท โดยในปีนี้ รัฐบาลได้จัดสรรงบให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน ๒๑,๑๒๔ ล้านบาท และจะเพิ่มเป็น ๒๕,๙๒๑.๑ ล้านบาท ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗^๔ โดยในจำนวนนี้เป็นงบที่อยู่ภายใต้หน่วยงานที่ดูแลด้านการศึกษาธิการรวม ๒,๖๗๒ ล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่ไม่น้อย

เรื่องงบประมาณดังกล่าว ยังได้รับการพูดคุยในผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่าที่ผ่านมาหลายหน่วยงานไม่สามารถใช้งบ ๒๐,๐๐๐ กว่าล้านบาทได้หมดในแต่ละปี โดยมีการตรวจพบว่าการ (๑) ย้ายงบไปดำเนินโครงการในพื้นที่อื่นนอก ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒) หน่วยงานที่เป็นเจ้าของเงิน ไม่มีความพร้อมที่จะลงไปดำเนินโครงการในพื้นที่ ฯลฯ^๕ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่าหากมีการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณ โดยใช้หลักการบูรณาการที่ดีแล้ว การใช้ “เม็ดเงิน” เหล่านี้ก็จะเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และน่าจะมีเงินงบประมาณที่เข้าไปเสริมการพัฒนาให้เยาวชนมุสลิมไปศึกษาต่างประเทศ และเปิดโลกทัศน์ได้มากขึ้น

๓.๓ นโยบายของกระทรวงการต่างประเทศ

สนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาล โดยเฉพาะภายใต้ยุทธศาสตร์สนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ ๒๕๕๐ จัดทำโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) โดยกระทรวง

^๓ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รายงานผลการศึกษา คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในคณะกรรมการการทหารสภาผู้แทนราษฎร ระหว่างวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ – วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕, กลุ่มงานคณะกรรมการการทหาร สำนักงานกรรมการ ๒.

^๔ นายปรกรณ์ พึ่งเนตร์, บรรณาธิการ, “งบดับไฟใต้ปี ๕๗ พุ่งพรวด ๒.๖ หมื่นล้าน ผ่านทศวรรษทะเล ๒ แสนล้าน”, ฉบับวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ศูนย์ข่าวภาคใต้ สำนักข่าวอิศรา.

^๕ “การวิเคราะห์ปัญหา จชต.และแนวทางการแก้ไข,” ใน เอกสารการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ, (วันที่ ๓๐-๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ รอยัลฮิลล์ รีสอร์ท จังหวัดนครนายก).

การต่างประเทศได้รับงบประมาณต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ เพื่อสนับสนุนนักศึกษา ๒๓ ราย เป็นจำนวน ๕๐ ล้านบาท ให้ไปศึกษาต่อในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี – ปริญญาเอก ตาม “แผนงานส่งเสริมการศึกษาให้นักศึกษาไทยมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปศึกษาในต่างประเทศ” ระหว่างปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๔ โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้บริหารจัดการทุน โดยกระทรวงการต่างประเทศกำหนดความสำคัญให้โครงการเป็นโครงการ “flagship”^๖ โดยมีเป้าหมายให้นักศึกษาที่มีความรู้ที่กว้างขวาง นอกเหนือจากด้านศาสนา ขณะนี้ มีนักศึกษามุสลิมที่รับทุนดังกล่าวสำเร็จการศึกษาแล้ว ๕ ราย ยังคงเหลืออีก ๑๕ ราย (โดยมี ๓ รายลาออก) ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๖ กระทรวงฯ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมจำนวน ๖.๕ ล้านบาท

ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อมูลความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น (ปี ๒๕๕๐ ในช่วงเริ่มก่อตั้งทุน) ซึ่งผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศ เห็นว่ามีนักศึกษาใน จชต. จำนวนมากได้ไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ด้วยทุนของตนเองหรือทุนการศึกษาของรัฐบาลต่างประเทศ จึงเห็นควรที่รัฐบาลไทยจะให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสและเป็นทางเลือกเพิ่มให้แก่นักศึกษาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้จัดสรรงบประมาณ ๕๐ ล้านบาทสำหรับการให้ทุนการศึกษาดังกล่าว โดยได้ประสานการดำเนินการในเรื่องนี้กับกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงาน ก.พ. โดยกระทรวงการต่างประเทศจะโอนเงินงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดำเนินโครงการต่อไป^๗

๓.๔ ปัญหา อุปสรรค

๓.๔.๑ ข้อสันนิษฐานเรื่องปัญหาเชิงนโยบาย

ผู้ศึกษาพบว่า การที่ไม่ได้มีการเสนองบประมาณสำหรับปี ๒๕๕๒ มิได้เกิดจากการที่กระทรวงการต่างประเทศไม่ประสงค์จะให้การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เยาวชนมุสลิมต่อในรุ่นที่ ๒ แต่สาเหตุเป็นเพราะกระทรวงการต่างประเทศประสงค์ที่จะรอให้มีการดำเนินการในรุ่นแรกให้แล้วเสร็จ โดยเฉพาะการรอให้นักศึกษาทั้งหมดเดินทางไปศึกษาต่ออย่างต่างประเทศก่อน จึงจะสามารถดำเนินการประเมินผล เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการในการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษารุ่นที่ ๒ ได้

ทั้งนี้ จนถึงปัจจุบันยังไม่มี การให้ทุนในรุ่นที่ ๒ เพิ่ม สาเหตุน่าจะเกิดจากแนวความคิดที่ต้องการรอให้นักศึกษารุ่นแรกสำเร็จการศึกษา “เป็นรุ่นๆ” ไป คงมีเพียงการขอ งบประมาณเพิ่มเติม จำนวน ๖.๕ และ ๕.๕ ล้านบาท ในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๗ ตามลำดับเพื่อเร่งรัดให้นักศึกษาที่เหลืออยู่สามารถเรียนจนสำเร็จการศึกษาได้รัฐบาลด้วย

จากข้อสังเกตของผู้ศึกษาในเบื้องต้นที่ว่า รัฐบาลในช่วงที่ผ่านมาที่มาจากต่างพรรค ไม่ได้พยายามสานต่อนโยบายด้านนี้หรือไม่ ผู้ศึกษาพบว่า การริเริ่มให้ทุนการศึกษาดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงปี ๒๕๕๐ และเริ่มเป็นรูปธรรมในปี ๒๕๕๒ โดยเริ่มจากสมัยรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ จากนั้น ในช่วงเวลาพิเศษได้มีการเปลี่ยนรัฐบาลหลายคณะ ได้แก่ รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช

^๖ กระทรวงการต่างประเทศ, ทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาไทยมุสลิมใน จชต. ไปศึกษาในต่างประเทศ ๒๕๕๒, “บันทึกกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ ที่ ๐๒๐๐.๕ / ๒๐ / ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒.

^๗ กระทรวงการต่างประเทศ, ผลการประชุมคณะกรรมการบริหารทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาไทยมุสลิมใน จชต. ๒๕๕๐, บันทึกกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ ที่ ๐๒๐๐.๕ / ๖๕๒/ ๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๐.

แล้วตามด้วยรัฐบาลของนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นช่วงที่การเมืองมีความผันผวนและ “เปลี่ยนขั้ว” เป็นอย่างมาก และมีการเปลี่ยนอำนาจอีกครั้งสำคัญในปลายปี ๒๕๕๑ ซึ่งนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม ในคำแถลงนโยบายของทุกรัฐบาลก็มีการกล่าวถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และหัวข้อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาในพื้นที่ถือเป็นเรื่องสำคัญ ขณะที่ทุนที่กระทรวงการต่างประเทศได้รับมีจำนวนไม่มาก และไม่ถือว่าเป็นภาระด้านงบประมาณสำหรับรัฐบาลช่วงดังกล่าว

สำหรับ ศอ.บต. ในฐานะหน่วยงานในพื้นที่ และเป็นผู้ทำประชาสัมพันธ์และคัดเลือกนักเรียนรุ่นแรก เห็นว่าการให้ทุนการศึกษาไปยังต่างประเทศดังกล่าว เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อีกทั้งเป็นการสนับสนุนนโยบายการเสริมสร้างสันติสุขใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความสำคัญมาก ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับประชาชนใน จชต.แล้ว ยังเป็นประโยชน์ในด้านการพัฒนาโอกาสการประกอบอาชีพในอนาคต^{๔๕}

๓.๔.๒ ปัญหาที่ตัวนักศึกษา

ความไม่พร้อมด้านภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ น่าจะเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้โครงการฯ ไม่ได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ดังมีตัวอย่างเช่นในช่วงปี ๒๕๕๒ มีนักศึกษาเดินทางไปรับทุนที่อียิปต์บ้างแล้ว แต่ยังไม่สามารถเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ เนื่องจากมีปัญหาด้านภาษาอาหรับ ทำให้ต้องมีการอบรมภาษาอาหรับเพิ่มเติม^{๔๖} และเมื่อได้เดินทางไปศึกษาแล้ว ปรากฏว่า จากนักศึกษารุ่นแรกจำนวน ๒๓ คน มีผู้ที่ไม่สำเร็จการศึกษาจำนวน ๓ ราย โดยเดินทางกลับประเทศไทย (โดยมี ๒ รายที่สอบไม่ผ่านในทุกวิชา ทำให้ต้องเดินทางกลับ) อีกจำนวน ๒ รายขอขยายระยะเวลาเรียน และมีจำนวนหนึ่งที่ขาดการติดต่อกลับไปยังสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ ระหว่างศึกษาอยู่ต่างประเทศไปนาน ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการดูแลนักศึกษาของสถานเอกอัครราชทูตลดลง ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือแนะแนวได้อย่างต่อเนื่องและทันการณ์

๓.๕ ข้อพิจารณาเรื่องบทบาทกระทรวงฯ ในช่วงถัดไป

ผู้ศึกษา หลังจากได้วิเคราะห์ปัญหา และข้อจำกัดด้านต่างๆ แล้ว ขอเรียนข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๕.๑ ตามที่กล่าวมา แหล่งที่มาของทุนการศึกษาที่นักเรียนมุสลิมไทยได้รับขณะนี้ มักมาจากรัฐบาลประเทศมุสลิม หรือองค์กรศาสนาในต่างประเทศ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าทุนการศึกษาจากรัฐบาลหรือองค์กรศาสนาเหล่านี้ เป็นทุนศึกษาไม่อยู่ในฐานะที่รัฐบาลไทยจะเข้าไปควบคุม หรืออย่างน้อยที่สุดคือสอดส่องดูแลได้เลย และมีแนวโน้มว่าเป็นการให้ทุนเรียนด้านศาสนาเป็นส่วนใหญ่ จึงมีโอกาสที่เยาวชนเหล่านี้จะยังคงมีโลกทัศน์ที่ไม่กว้างเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับ การรับทุนเพื่อศึกษาในสายสามัญ

ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีได้มีเหตุและผลที่จะระบุได้ชัดว่าการศึกษาศาสนามีส่วนทำให้เยาวชนมุสลิมมีแนวโน้มจะเป็นกลุ่มพวกหัวรุนแรง อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่า การที่เยาวชนได้คลุกคลี

^{๔๕} กระทรวงการต่างประเทศ, คำกล่าวของ ผอ.ศอ.บต. ในระหว่างการประชุมปลัดกระทรวงการต่างประเทศ, บันทึกกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ ที่ ๐๒๐๐.๕ / ๒๐ / ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒.

^{๔๖} กระทรวงการต่างประเทศ, ทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาไทยมุสลิมใน จชต. ไปศึกษาในต่างประเทศ ๒๕๕๒, บันทึกกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ ที่ ๐๒๐๐.๕ / ๒๐ / ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒.

และวนเวียนอยู่กับการศึกษาสายศาสนามาเป็นเวลาหลายยุค (generation) อาจมีแนวโน้มที่จะปิดรับความเป็นไปในสังคม และเกิดแนวคิดที่ใช้ความรุนแรงในช่วงต่อไปได้ ซึ่งในปัจจุบันนักวิชาการศาสนาอิสลามหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า มีชาวมุสลิมหรือเยาวชนมุสลิมจำนวนไม่น้อยที่เริ่มตีความคำสอนของศาสนาอิสลามในทางที่ผิด และมีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางที่เป็นพวกหัวรุนแรง โดยผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างผลการศึกษาของ ดร.ญาซีร์ เอาดาห์ (Dr.Jasser Auda) ในหนังสือหลักเจตนารมณ์แห่งกฎหมายอิสลาม (Maqasid al-Shari'ah “A Beginner’s Guide”) ^{๑๐} ซึ่งกล่าวว่า ปัจจุบันมักมีการศึกษาศาสนาอิสลามและประยุกต์ใช้แบบแยกส่วน โดยขาดการศึกษาแบบบูรณาการอย่างครอบคลุม มีการตีความตามแบบตัวอักษรโดยขาดสำนึกด้านจริยธรรม มองแบบด้านเดียว ขาดการพินิจพิเคราะห์เชิงหลายมิติ และมักมีการนำมากล่าวอ้างอย่างเกินเลยในลักษณะการ “ฟันธง” อย่างไม่ไฉน นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นศรัทธาในความเป็นผู้บริสุทธิ์ เหล่านี้เป็นแหล่งบ่มเพาะความมื่อคติและเพิ่มอุดมการณ์การใช้ความรุนแรง

๓.๕.๒ ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า การที่กระทรวงการต่างประเทศจะเพิ่มทุนสนับสนุนให้นักเรียนไปศึกษาในประเทศมุสลิมสายกลาง ในประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่เคารพในสังคมพหุวัฒนธรรม น่าจะส่งผลดีต่อการเปิดโลกทัศน์แก่นักเรียนและบุคคลรอบข้างในโอกาสต่อไป

ทั้งนี้ ในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาก็ให้มีการจัดสรรทุนอย่างต่อเนื่อง ผู้ศึกษามีความเห็นว่า กระทรวงการต่างประเทศควรทำความเข้าใจกับกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการให้มีการเตรียมความพร้อมที่ดีให้แก่นักศึกษา ก่อนการเดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงการต่างประเทศได้รับมอบหมายให้ดูแลนักศึกษา ระหว่างศึกษาอยู่ในต่างประเทศ) โดยตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ ^{๑๑} การดำเนินการก่อนการเดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ มาตรการที่ ๑.๑ ระบุให้มีเพียงการส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาระดับอุดมศึกษาภายในประเทศก่อนการเดินทางเท่านั้น

ซึ่งประเด็นความพร้อมของนักศึกษา ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้กระทรวงการต่างประเทศไม่มีความมั่นใจที่จะดำเนินการให้ทุนการศึกษาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะปีต่อปี หรือปีเว้นปี ได้

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์นักศึกษามุสลิมที่เคยเข้าร่วมโครงการผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่ตรงกันว่า นโยบายการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงการต่างประเทศมีทิศทางที่ดีแล้ว อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมก่อนเดินทางไปศึกษา และควรให้มีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุม ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้นักศึกษาในวงกว้างได้มีโอกาสรับทราบเรื่องทุนการศึกษานี้ (หมายถึงเป็นการเปิดโอกาสให้แก่เด็กที่มีศักยภาพด้านการศึกษา ซึ่งมีโอกาสสำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์)

๓.๕.๓ ผู้ศึกษาพบว่า เรื่องการสนับสนุนทุนการศึกษา ยังขาดการบูรณาการที่ดีกับหน่วยงานอื่นด้วย ดังกรณีข่าว ศอ.บต.จะร่วมกับกระทรวงกิจการศาสนาของอินโดนีเซีย สนับสนุน

^{๑๐} ญาซีร์ เอาดาห์, ดร., หนังสือหลักเจตนารมณ์แห่งกฎหมายอิสลาม, แปลโดยนัศรุลลอฮ์ หมัดสะฟงซ์ และอันวาร์ กอมะ. Maqasid al-Shari'ah “A Beginner’s Guide”, (สำนักพิมพ์อาลีฟาณีย์ ๑๕๗๙ ถ.เพชรเกษม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา).

^{๑๑} กระทรวงศึกษาธิการ, “ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนไทยมุสลิมในต่างประเทศ,” ใน เอกสารการประชุมหารือแนวทางการจัดสรรทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนมุสลิมภาคใต้ (วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐).

ทุนการศึกษา ๕๐ ทุน ระดับปริญญาตรี – เอก ด้านอิสลามศึกษาและสาขาอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย ๖ แห่งทั่วประเทศอินโดนีเซีย โดยนักศึกษาไทยจะต้องมาจาก ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (รวมสตูล) และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา โดยมีการประกาศให้สมัครได้โดยตรงไปยัง ศอ.บต.^{๑๒} ซึ่งหากการดำเนินการลักษณะดังกล่าว ได้มีการดำเนินการผ่านกลไกที่ดูแลภาพรวม อาทิ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ ก็น่าจะเป็นผลดีให้ภาครัฐอย่างน้อยได้รับทราบ สถิติและทิศทาง แม้จะไม่สามารถมีบทบาทในการกำกับทิศทางได้ก็ตาม เนื่องจากเป็นทุนการศึกษาที่มีการให้โดยตรงไปยังพื้นที่

๓.๖ ความสนใจของนักศึกษาในขณะนี้

ผู้ศึกษาพบว่านักศึกษามุสลิมในพื้นที่เริ่มมีความสนใจไปศึกษาต่อต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสวนทางกับข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้เสวนากับเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้บางรายว่า อุปสรรคหนึ่งในการส่งเสริมการศึกษาให้แก่เยาวชนในพื้นที่ ได้แก่ การปฏิเสธการรับทุนการศึกษาจากภาครัฐ โดยเฉพาะในหลักสูตรสายสามัญ โดยมักเป็นความคิดของผู้ปกครองที่มาจากครอบครัวที่เป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยม ซึ่งยังคงนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาสายศาสนา อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงขนาดประชากรในพื้นที่ที่มาก ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดที่หลากหลายออกไป ผู้ศึกษาจึงเชื่อว่ายังคงมีเยาวชนและผู้ปกครองอีกจำนวนไม่น้อยที่พร้อมรับทุนจากรัฐบาล และไม่คิดว่าภาครัฐเป็นฝ่าย “ยัดเยียด” ทั้งนี้ ผู้ศึกษาพบว่ามีนักเรียนมุสลิมบางรายที่เห็นว่ารัฐบาลควรแก้ไขปัญหาการศึกษาในพื้นที่ โดยเห็นว่าเยาวชนในภาคใต้มีความเสียเปรียบด้านการศึกษาสายสามัญด้วย^{๑๓}

ทั้งนี้ จากข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้รับในช่วงที่กระทรวงการต่างประเทศ เริ่มให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษามุสลิมในพื้นที่ ศอ.บต.เป็นผู้ดำเนินการประกาศและคัดเลือก จากทุนศึกษาของกระทรวงฯ จำนวน ๒๐ ทุน ผลปรากฏว่ามีนักศึกษาไปสมัครสอบกว่าการ ๑,๐๐๐ ราย^{๑๔}

๓.๗ ทัศนคติของต่างประเทศ

โดยเฉพาะองค์การการประชุมอิสลาม (Organization of Islamic Conference : OIC) ต่อการสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เยาวชนไทย OIC ที่ผ่านมามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อไทยมาโดยตลอด จนกระทั่งเกิดกรณีสถานการณ์รุนแรงเมื่อปี ๒๕๔๗ และเป็นจังหวะที่มีการเปลี่ยนตัวเลขาธิการ OIC คนใหม่ ทำให้ในปี ๒๕๔๘ มีการแถลงข่าวแสดงความกังวลต่อเหตุการณ์ในภาคใต้ของไทยว่ามีการใช้กำลังรุนแรงถึงขั้นนองเลือดต่อชาวมุสลิม^{๑๕} ไม่นานภายหลังจากที่นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย เดินทางไปเยือนสำนักเลขาธิการ OIC

OIC เองเห็นความสำคัญของการสนับสนุนการศึกษาแก่นักศึกษามุสลิม โดยในช่วงก่อนที่

^{๑๒} ASTV ผู้จัดการออนไลน์ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.

^{๑๓} นางสาวฮาเกิมะฮ์ แวเต๊ะ ม.๖/๒ โรงเรียนคาร์เปี่ยตุลวาทันมุลินี ให้สัมภาษณ์ในเว็บไซต์ Deep South Journalism School วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๔.

^{๑๔} ผู้จัดการออนไลน์, “เยาวชนมุสลิมชายแดนใต้แห่สอบชิงทุนต่างประเทศกว่าพันคน,” (๑๙ เมษายน ๒๕๕๑).

^{๑๕} “H.E.Dr.Abdullah Badawi, Prime Minister of Malaysia and Chairman of the OIC Summit Visits the OIC General Secretariat,” OIC Press Release, (February 21, 2005).

ไทยจะเข้าเป็นสมาชิก OIC ในฐานะผู้สังเกตการณ์ในปี ๒๕๔๑^{๑๖} ไทยได้มีปฏิสัมพันธ์กับ OIC อยู่แล้ว โดยผ่านธนาคารเพื่อการพัฒนาอิสลาม (IDB) ซึ่งเป็นองค์กรพิเศษ (Special Organization) ของ OIC ได้ดำเนินการสนับสนุนด้านการศึกษาในพื้นที่ ไม่เฉพาะแต่ในภาคใต้เท่านั้น อาทิเช่น การสร้างโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลายแห่งทั่วประเทศ^{๑๗} และได้ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนไทยมุสลิมเพื่อศึกษาในระดับอุดมศึกษาในไทยมาโดยตลอด โดยผ่านมูลนิธิต่างๆ เช่น มูลนิธิของนายวัน มูหะมัดนอร์ มะทา นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นต้น

นอกจากนี้ IDB ยังให้การสนับสนุนงบประมาณสร้างวิทยาลัยอิสลามจังหวัดยะลา^{๑๘} กล่าวได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่สอนเฉพาะด้านอิสลาม ซึ่งเป็นสถาบันเอกชนแห่งแรกของไทย ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวเสร็จสิ้นเมื่อปี ๒๕๓๑ โดยมีงบประมาณสนับสนุนจาก IDB จำนวน ๑.๒ ล้านดอลลาร์สหรัฐ^{๑๙}

ในการทำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาเชื่อว่าการปรับนโยบายเพิ่มทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนเหล่านี้ น่าจะมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศไทยในอนาคต โดยเฉพาะกับองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ องค์การการประชุมอิสลาม (Organization of the Islamic Conference – OIC) และ UN ฯลฯ โดยบุคคลเหล่านี้ต่อไปจะสามารถ “พูดแทน” กระทรวงการต่างประเทศได้ไม่มากนัก ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้นานาชาติเห็นว่าพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าวไม่ใช่ “failed state” โดยรัฐบาลนอกจากดำเนินความพยายามในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยยึดแนวทางพระราชดำรัสเรื่อง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” แล้ว ยังได้หาทางสร้างโอกาสทางการศึกษาและวางรากฐานทรัพยากรมนุษย์ที่จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะยาวด้วย ซึ่งเมื่อรัฐบาลสามารถดำเนินมาตรการต่างๆ เหล่านี้ควบคู่กันไปได้อย่างสมดุลแล้ว ก็จะเป็นเสมือน “เกราะ” ป้องกันมิให้ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ลุกลามเป็นปัญหาระดับประเทศ และโอกาสที่ต่างชาติหรือองค์กรระหว่างประเทศเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของไทยก็มีน้อยลง

๓.๘ การวิเคราะห์กระทรวงฯ โดย SWOT

การวิเคราะห์กระทรวงการต่างประเทศ ในเรื่องนโยบายสนับสนุนการศึกษาแก่ เยาวชนมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้หลักการ SWOT หากใช้หลักการ SWOT ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และความท้าทาย) ของกระทรวงการต่างประเทศในเรื่องการสนับสนุนทุนแก่นักศึกษาไทยมุสลิม อาจสรุปได้ ดังนี้

^{๑๖} ปัจจุบันไทยถือเป็น ๑ ใน ๔ ประเทศที่มีสถานะประเทศผู้สังเกตการณ์ โดยที่เหลือได้แก่ประเทศรัสเซีย บอสเนีย เฮอร์เซโกวีนา และแอฟริกากลาง

^{๑๗} จากข้อมูลของกระทรวงการต่างประเทศ มีโรงเรียนที่ IDB ให้เงินสนับสนุน อาทิ โรงเรียนอิสลามปัตตานี โรงเรียนประทีปศาสน จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนอิสลามสันติชน กรุงเทพฯ โรงเรียนทำอิฐศึกษา จังหวัดนนทบุรี ฯลฯ

^{๑๘} ปัจจุบัน ยกกระดับเป็นมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

^{๑๙} มัสลิน มาหะมะ, “กว่าจะมาถึงวันนี้,” *มุสลิมนิวส์* ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๖๓.

จุดอ่อน - weaknesses	โอกาส - opportunities
ไม่ได้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักด้านการพัฒนาการศึกษาแก่เยาวชนไทย	มีช่องทางในต่างประเทศ โดยเฉพาะสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ แห่งต่างๆ ที่จะสามารถชี้ช่องทางที่ดีในการศึกษาต่อแก่เยาวชนมุสลิม และสามารถให้การคุ้มครองดูแลและแนะนำการดำรงชีวิต ฯลฯ ได้
การได้รับงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงงบประมาณสำหรับการดูแลสนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักศึกษามุสลิม ซึ่งจะต้องมีการนำเสนอและให้เหตุผลในการเสนอของบประมาณเป็นประจำทุกปี	รัฐบาลมีงบประมาณสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ จชต.ปีละกว่า ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท / ปี ซึ่งหากนำงบประมาณส่วนหนึ่งจัดสรรเพิ่มขึ้นสำหรับการส่งเสริมการศึกษาเยาวชนในพื้นที่ น่าจะส่งผลดีในระยะยาว และมีส่วนช่วยลดปัญหา ลดความรุนแรงได้ในระดับหนึ่ง แม้จะต้องเป็นการดำเนินการในระยะยาวและมีความต่อเนื่อง
การขาดสำนักงานในพื้นที่ และกำลังเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เพื่อประสานงานด้านการศึกษา การคัดเลือกนักศึกษา ทำให้ต้องอาศัยหน่วยงานอื่นๆ หรือต้องดำเนินการเรื่องนี้จากส่วนกลาง	กระทรวงฯ มีสำนักงานหนังสือเดินทางที่ จ.สงขลา และมีผู้ประสานภารกิจที่ ศอ.บต. อย่างไรก็ดี บุคลากรทั้งสองหน่วยมีภารกิจที่มาก แนวทางดำเนินการอาจเป็นลักษณะการช่วยนัดหมายให้ทีม จนท.กระทรวงฯ เดินทางไปร่วมคัดเลือกหรือนัดหมายสัมภาษณ์ พร้อมกับหน่วยงานด้านการศึกษาในพื้นที่ เป็นวาระ
จุดแข็ง - strengths	ความท้าทาย - threats
กระทรวงการต่างประเทศมีประสบการณ์ดำเนินการในรุ่นแรกมาแล้ว	การเสนอของบประมาณจะต้องมีการเตรียมข้อมูลที่ดี โดยเฉพาะการประเมินผลในนักเรียนรุ่นแรก
มีตัวแทนได้แก่สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ คอยดูแลนักเรียนไทย	งบประมาณที่จะเสนอขอมีจำนวนมาก กระทรวงต้องอยู่ในฐานะที่จะชี้แจงของบดังกล่าวได้ดี โดยควรต้องให้รัฐบาลและสภาฯ ทราบถึงข้อจำกัดว่ากิจกรรมลักษณะนี้ ต้องใช้เวลากว่าจะวัดผลได้
สามารถใช้ประโยชน์จากนักศึกษาที่มีศักยภาพ มาปฏิบัติราชการในกระทรวงฯ ได้ต่อไป	หากดำเนินการได้สำเร็จ เยาวชนเหล่านี้ก็จะมีส่วนอย่างมากในการพัฒนาพื้นที่ จชต.เมื่อไทยเข้าประชาคมอาเซียนแล้ว

บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการศึกษา

แนวทางการแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะยาว โดยอาศัยการสนับสนุนด้านการศึกษาก่อเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ โดยการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศ น่าจะบังเกิดผลดีหากได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายความร่วมมือจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจากผลการศึกษาพบว่าเยาวชนมุสลิมมีความสนใจที่จะรับทุนการศึกษาของรัฐบาล ซึ่งการดำเนินการในทิศทางเพื่อส่งเสริมนักศึกษามุสลิมของกระทรวงการต่างประเทศจึงถือว่าเป็นความริเริ่มที่ดี และน่าจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาระยะยาวได้ไม่มากนักน้อย ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม โดยการจัดสรรทุนเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดผลลัพธ์โดยเร็ว

จากผลการศึกษาของ พ.ต.ท.หญิง สายสวาท ปัจวิทย์ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโทของคณะครุศาสตร์จุฬาฯ ในหัวข้อเรื่อง “ทิศทางนโยบายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกทัศน์เกี่ยวกับสันติภาพในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้”^๑ ซึ่งเป็นฐานข้อมูลหนึ่งที่ใช้ประโยชน์ทำให้พบข้อมูลที่สะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องโลกทัศน์ของคนมุสลิมในพื้นที่กับปัญหาความรุนแรงที่ดำเนินอยู่ในขณะนี้ จากการที่ผู้ศึกษาท่านนี้ใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธี Holistic content และมีโอกาสทำการสัมภาษณ์ความเห็นของคนไทยพุทธและมุสลิมในพื้นที่หลายร้อยคนโดยเน้นเรื่องโลกทัศน์

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศ ด้านการส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนไทยควรดำเนินการในทิศทางที่เคยกระทำอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ควรมีการปรับปรุงเรื่องงบประมาณให้สามารถครอบคลุมจำนวนนักเรียนได้มากขึ้นในแต่ละปี ขณะเดียวกัน ก็ควรมีการสร้าง ความเข้าใจกับสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ ที่ดูแลประเทศมุสลิม ให้เตรียมพร้อมรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักศึกษาที่จะส่งไปอยู่ในความดูแลของสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ แห่งต่างๆ ในโอกาสต่อไป

ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีความเชื่อว่า เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้ผลักดันเรื่องการสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เยาวชนมุสลิมในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้อีกระลอกหนึ่งแล้ว บุคคลเหล่านี้เมื่อได้รับการศึกษาที่ดีและมีโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง ต่อไปจะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยประชาสัมพันธ์แก่โลกภายนอก ทั้งในประเทศที่เยาวชนเหล่านี้ไปศึกษาอยู่ด้วย อาจรวมไปถึง OIC ว่าเหตุการณ์ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ใช่เรื่องของศาสนา และเป็นเรื่องของพวกหัวรุนแรงที่นำศาสนาไปอ้างในทางที่ผิด

ในส่วนของการครบครันก็จะเกิดความรู้สึกที่รัฐบาลให้โอกาสแก่บุตรหลานที่เท่าเทียมชาวพุทธ ทั้งในแง่โอกาสทางการศึกษา โอกาสในทางเศรษฐกิจและการทำงานเมื่อเขาเหล่านี้ศึกษาจบและ

^๑ พ.ต.ท.หญิง สายสวาท ปัจวิทย์, “ทิศทางนโยบายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับโลกทัศน์เกี่ยวกับสันติภาพในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

กลับภูมิลำเนาแล้ว และจะทำให้นักศึกษาเหล่านี้หันไปเชิญชวนให้เยาวชนรุ่นต่อไปให้ความสำคัญกับการศึกษาสายสามัญเพิ่มขึ้น ขณะที่ลดความสำคัญของการศึกษาสายศาสนาให้น้อยลง

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

โดยที่ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และจากประสบการณ์ของผู้ศึกษาพบว่าในทัศนะและมุมมองของผู้บริหารประเทศ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวยังมีความแตกต่างที่หลากหลาย โดยเฉพาะในเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะยาว โดยแม้จะตระหนักดีว่าการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ซึ่งมีส่วนช่วย อย่างไรก็ตาม อุปสรรคที่มีอยู่คือความเห็นในเรื่องความเร่งด่วนของด้านต่างๆ ที่ต่างฝ่ายต่างมีความเชื่อว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ยังเป็นประเด็นที่มีความเห็นแตกต่างกัน รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับในภาพรวมยังคงมีไม่มาก (ซึ่งการเน้นส่งเสริมด้านใดด้านหนึ่ง หมายถึงการต้องปรับลดงบประมาณในอีกด้านหนึ่งลง)

ด้วยเหตุนี้ การรณรงค์ทำความเข้าใจกับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา การเปิดโลกทัศน์แก่เยาวชนในพื้นที่ จึงเป็นเรื่องจำเป็น และเป็นเสมือน track II ที่สำคัญควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หรือการพัฒนาพื้นที่ด้านอื่นๆ โดยต้องให้เข้าใจดีว่าการพัฒนาด้านการศึกษาเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลา และจะไม่สามารถเห็นผลได้ในเร็ววัน

๔.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ ซึ่งจัดทำโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบเป็นแนวทางสำหรับกระทรวงการต่างประเทศได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมอาจมีการนำมาทบทวนและพิจารณาว่ามีเรื่องใดที่ควรปรับปรุงให้ทันสมัย โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงเสียงสะท้อนจากนักศึกษารุ่นแรกๆ ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว หรือจากข้อมูลที่สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ มีเสนอแนะเข้ามา โดยปัญหาบางเรื่อง เช่นการรับรองคุณวุฒิ โดยสำนักงาน กพ. ปัจจุบันยังคงมีอุปสรรค และมีส่วนสร้างความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องให้แก่ตัวเยาวชนว่ารัฐบาลไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาเท่าที่ควรและปิดโอกาสในการหางานเมื่อเขาเหล่านั้นสำเร็จการศึกษากลับมาประเทศไทยแล้ว

กระทรวงการต่างประเทศ ควรชูบทบาทและนำเสนอกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยให้เป็นโครงการ flagship ของกระทรวงฯ ที่ควรดำเนินการต่อไปเป็นรุ่นที่ ๒ เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ โดยคำนึงว่าการสนับสนุนให้นักศึกษามุสลิมในพื้นที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ถือเป็นภารกิจที่สำคัญของกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ และเป็น expertise ของกระทรวงฯ ที่มีการดำเนินการและดูแลโดยสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ หลายแห่งทั่วโลกมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว ซึ่งควรที่จะได้มีการดำเนินการต่อไป ในสัดส่วนงบประมาณที่เพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ ผลการศึกษาครั้งนี้ อาจใช้เป็นแนวทางในการยืนยันนโยบายด้านนี้แก่สถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ โดยเฉพาะในประเทศมุสลิมที่มีนักศึกษาไทยไปเรียนจำนวนมาก ให้เข้าใจในแนวคิดและนโยบายเดียวกันได้ด้วย

๔.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

กลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ สะท้อนให้ผู้บริหารกระทรวงฯ และหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องเห็นถึงความสำคัญของการเพิ่มทุนการศึกษาแก่เยาวชนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้มีการหารือกับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นผู้บริหารจัดการทุนแก่นักศึกษาไทยมุสลิมชุดแรก และนำหารือในกรอบ “คณะกรรมการบริหารทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาไทยมุสลิมในจชต.” ซึ่งมีรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน

เมื่อได้มีการตระหนักถึงความจำเป็นและเห็นความสำคัญร่วมกันแล้ว ควรมีการจัดทำร่างคำขอของงบประมาณประจำปี โดยเริ่มจากปี ๒๕๕๘ ให้มีการเพิ่มงบประมาณสนับสนุนนักศึกษาไทยมุสลิม จากเดิมรุ่นแรก ๒๓ ทุน ในวงเงิน ๕๐ ล้านบาท เป็น ๖๐ ทุน ในวงเงิน ๑๕๐ ล้านบาท (โดยไม่จำเป็นต้องจัดสรรเป็นครั้งเดียว) หรือ ๓ เท่าจากงบประมาณเดิม โดยให้ครอบคลุม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดละ ๒๐ ทุน ซึ่งจะเป็นการ “นำวิถี” ให้เยาวชนเหล่านี้ได้ไปศึกษาในประเทศที่เป็นมุสลิมสายกลาง และเป็นกระแสที่ท้าทายการให้ทุนการศึกษาจากแหล่งต่างๆ นอกประเทศ ทั้งจากรัฐบาลและองค์กรศาสนา ซึ่งมักนิยมส่งเสริมเฉพาะการศึกษาด้านศาสนาเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ควบคู่ไปกับการรับฟังความเห็น ความต้องการของตัวนักศึกษาในแง่สาขาวิชาที่ประสงค์จะเรียนด้วย

ให้มีการประเมินผลการดำเนินการในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา และนำเสนอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อหาแนวทางในการ “อุดช่องโหว่” ของโครงการดังกล่าว เพื่อให้โครงการนี้ในระยะที่สองมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยหาทางแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ จากผลการศึกษาปัญหาของนักเรียนทุนรุ่นแรก เริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดสรรนักเรียน (ซึ่งอาจมีการปิดโอกาสแก่นักเรียนที่มีความสามารถจริงๆ) การไม่มีจุดพัก (transition) โดยให้ศึกษาในประเทศหรือที่กรุงเทพฯ ในระดับหนึ่งก่อนเพื่อปรับตัว และหน่วยงานกำกับดูแลได้มีโอกาสดูความพร้อมของนักเรียนแต่ละรายก่อนส่งไปยังต่างประเทศ เป็นต้น

จัดประชุมระดมสมองกับหน่วยงานภายในกระทรวงการต่างประเทศรวมทั้งสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจจัดทำเอกสาร Policy Review เกี่ยวกับผลการดำเนินการดำเนินของกระทรวงฯ ในช่วงที่ผ่านมา เพื่อระดมความเห็นและเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลและร่างคำขอของงบประมาณ เพื่อเป็นข้อมูลเตรียมเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานอื่น ๆ ที่กระทรวงฯ ต้องการการสนับสนุน โดยเฉพาะสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีศักยภาพ ทั้งในกรุงเทพฯ และที่อื่นๆ เพื่อรับนักศึกษาเหล่านี้ไปศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในช่วง ๑-๒ ปีแรก

เมื่อพิจารณาแนวทาง/ช่องทางการขอของงบประมาณแล้ว ให้มีการนำเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ เพื่อขอให้ช่วยสนับสนุนในกรอบที่ใหญ่ขึ้นด้วย

เมื่อทุกฝ่ายเห็นชอบต่อแนวนโยบายดังกล่าว กลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศจัดทำร่างเอกสารแนวทางการคัดเลือกนักศึกษา โดยให้มีการหารือกับสถาบันการศึกษาในประเทศไทย รวมทั้งเปิดเวทีการเสวนากับนักศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำแนวทางดังกล่าว ให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และตรงกับสาขาความต้องการของนักศึกษาที่จะไปเรียน ซึ่งจะเป็นการสร้างมีส่วนร่วม และไม่ให้ถูกมองว่าโครงการดังกล่าว เป็นโครงการในลักษณะ top-down โดยภาครัฐแต่ทางเดียว ซึ่งอาจทำให้ได้รับการต่อต้านจากนักศึกษา หรือผู้ปกครองได้

นอกจากนี้ ควรมีการพิจารณาเรื่องกระบวนการกลั่นกรองนักศึกษา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกระทรวงฯ ควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกนักศึกษาที่มีศักยภาพที่จะไปเรียนต่อ

ต่างประเทศได้จริง โดยพิจารณาความรู้ ความสามารถ (หลัก merit) และทัศนคติ เป็นสำคัญ เพื่อให้
ได้นักศึกษามีภูมิทัศน์ด้านทฤษฎีและสามารถเข้าร่วมโครงการจนสำเร็จ

กระทรวงการต่างประเทศ ขอรับข้อเสนอแนะจากสถานเอกอัครราชทูต สถาน
กงสุลใหญ่ ถึงรายชื่อสถานศึกษาที่สมควรสรรหาที่นั่ง (seat) เพื่อเป็นข้อมูลเตรียมไว้สำหรับนักศึกษา
เมื่อจบการศึกษาชั้นปี ๑- ๒ ในประเทศไทยแล้ว

ขณะเดียวกันกระทรวงการต่างประเทศ อาจใช้โอกาสในช่วงดังกล่าวเริ่มพิจารณา
ศักยภาพของนักศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อพิจารณาสนับสนุนเพิ่มเติม ในรายที่มีศักยภาพและมี
ทัศนคติมารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศในโอกาสสำเร็จการศึกษา โดยเมื่อคำนึงถึงสภาวะ
ปัจจุบันว่ากระทรวงการต่างประเทศขาดแคลนบุคลากรที่นับถือศาสนาอิสลามและนักศึกษาเชื่อว่า
ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะยังคงเป็นปัญหาที่ยังคงมีอยู่ต่อไปในระยะยาว ไม่ว่าปัญหาจะ
รุนแรงหรือลดระดับลงไปเพียงใด จำเป็นที่กระทรวงฯ ต้องเร่งสร้างบุคลากรเพื่อการนี้เองในระยะยาวด้วย

บรรณานุกรม

เอกสารราชการ

กระทรวงการต่างประเทศ. ผลการประชุมคณะกรรมการบริหารทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาไทยมุสลิมใน จชต. ๒๕๕๐. บันทึกกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ ที่ ๐๒๐๐.๕ / ๖๕๒/ ๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๐.

กระทรวงการต่างประเทศ. ทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาไทยมุสลิมใน จชต. ไปศึกษาในต่างประเทศ ๒๕๕๒. บันทึกกลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ ที่ ๐๒๐๐.๕ / ๒๐ / ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒.

กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารการประชุมหารือแนวทางการจัดสรรทุนการศึกษา สำหรับนักเรียนมุสลิมภาคใต้. วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐.

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ : เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๔๙.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ. นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๗.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ. “ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ พ.ศ.๒๕๕๐.” ใน มติคณะรัฐมนตรี, วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รายงานผลการศึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คณะกรรมการการทหารสภาผู้แทนราษฎร ระหว่างวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ – วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕. กลุ่มงานคณะกรรมการทหาร สำนักกรรมการ ๒.

สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานการศึกษาเฉพาะกรณี เรื่องบทบาทและความเคลื่อนไหวของมุสลิมในภาคใต้. คณะที่ปรึกษาการข่าว, กรกฎาคม ๒๕๓๑.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนไทยมุสลิมในต่างประเทศ ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๑.

“H.E.Dr.Abdullah Badawi. Prime Minister of Malaysia and Chairman of the OIC Summit Visits the OIC General Secretariat.” OIC Press Release. February 21, 2005.

หนังสือ

จรัญ มะลูลีม “ไทยกับ OIC” คอลัมน์มมุสลิม. มติชนรายสัปดาห์ ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๒๙๗ (วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๘).

ญาซีร เอาดาห์, ดร. หนังสือหลักเจตนารมณ์แห่งกฎหมายอิสลาม. แปลโดยนัศรุลลอฮ์ หมัดสะพงษ์ และอันวาร์ กอมะ. Maqasid al-Shari'ah “A Beginner’s Guide”. สำนักพิมพ์อาลี ฟาณิชย์ ๑๕๗๙ ถ.เพชรเกษม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา.

มัสลัน มาหะมะ. “กว่าจะมาถึงวันนี้.” มุสลิมนิวส์ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๖๓ (เมษายน ๒๕๕๑).

เอกสารวิจัย

สายสวาท ปัจวิทย์, พ.ต.ท.หญิง. “ทิศทางนโยบายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ โลกทัศน์เกี่ยวกับ สันติภาพในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้จัดการออนไลน์ เยาวชนมุสลิมชายแดนใต้แห่สอบชิงทุนต่างประเทศกว่าพันคน. ๑๙ เมษายน ๒๕๕๑.

การวิเคราะห์ SWOT. แหล่งที่มา th.m.wikipedia.org/wiki/การวิเคราะห์สวอต.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๗

ภาคผนวก ข

ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ พ.ศ.๒๕๕๐

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ร.อ.ชัชววรรณ สาครสินธุ์ ร.น.
การศึกษา	มัธยมปลายจากโรงเรียนสาธิต มศว.ปทุมวัน โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่น ๒๔ ปริญญาตรี โรงเรียนนายเรือ รุ่นที่ ๘๑ ปริญญาโท สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ California State University , Fresno สหรัฐฯ
ประวัติการรับราชการ	รับราชการที่กองทัพเรือ เจ้าหน้าที่โต๊ะลาว กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ เลขานุการโท สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโอซากา เจ้าหน้าที่โต๊ะนิวซีแลนด์และหมู่เกาะแปซิฟิกใต้ กรมอเมริกา เลขานุการเอก สถานกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้ ที่ปรึกษา กรมเอเชียตะวันออก เลขานุการกรม กรมเอเชียตะวันออก อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคเปนเฮเกน
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	หัวหน้ากลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ